

"כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו"

פחד גדול נפל על תושבי העיר קעלין: אדם הרוג נמצא בעיר ולידו מונחת סכין. החקירה הנמרצת העלתה, שהסכין נלקחה מביתו של הרב שמואל לוי, בעל 23, רבה של העיר קעלין. יהודי העיר הבינו מיד שמדובר בעלילה שפלה, שמטרתה להאשים את הרב הנערץ בהריגת האיש, ולשם כך גנב, כנראה, הרוצח השפל את הסכין מבית הרב כדי לבצע את זממו.

באו חשובי העיר וייעצו לרב להכחיש כי הסכין שלו ובכך יסור ממנו החשד. אך, הרב סירב והודה שאכן, הסכין שלו, אך הוא אינו מעורב בפרשת הרצח. ואכן, בדקו וחקרו וראו שאמת הדברים, והרב שוחרר לביתו נקי מכל אשמה. לאחר זמן מה, אמר הרב לאנשים שייעצו לו להכחיש: יודעים אתם מדוע לא שמעתי להצעתכם?

למדתי זאת מיהודה, שאמר: "כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו" הרי לכאורה, יכל יהודה לקחת איתו למצרים ילד אחר ולומר ליוסף כי זהו אחינו הקטן. אך, יהודה לא רצה לשקר גם במקום סכנה כך גם אני נהגתי.

"ויגידו לו לאמור עוד יוסף חי וכו' וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם"

שואל הרב שלמה לווינסטיין מדוע כאשר אמרו לו "עוד יוסף חי" לא האמינם, ורק העגלות ששלח יוסף להביאו אל יוסף החיו את רוחו?

בספר 'חזון ישעיהו' סיפר היהודי בפולין שבנו נמשך להשכלה. יום אחד הודיע לאביו כי החליט לנסוע לברלין ללמוד באוניברסיטה המקומית. אביו הצטער צער רב, ונסה להניא את בנו מכוונתו. הוא תאר בפניו את הסכנות הרוחניות שיאלץ להתמודד עמהן, ומי יודע אם יעלה הדבר בידו. אך הבן היה נחוש בדעתו וכל ההפצרות של האב עלו בתוהו. כדי לשכך את צערו ולהפיג את חששותיו, הבטיחו הבן כי ימשיך לשמור על התורה והמצוות, ולא תפגע רוחניותו במאומה. זמן קצר לאחר שהגיע הבן לברלין כבר ניכרו בו אותות המקום. אט אט זנח את דרך אבותיו עד אשר נטמע לגמרי במקומו החדש. גילח את זקנו, קצץ את פאותיו ועטה עליו מראה שיתאים לסביבה הנכרית. יום אחד קיבל האב מכתב מבנו ובו הודיעו כי בכוונתו לבקר לפני חג הפסח. שמח האב שמחה גדולה. בסתר ליבו צפה לפגוש את בנו פנים אל פנים כדי לתהות על קנקנו ולהיווכח במו עיניו האם נשתמרה צורתו היהודית.

מה עשה הבן? לקראת שובו לבית אביו החל לגדל את זקנו ופאותיו, וכשהגיע מועד הנסיעה כבר השיב לעצמו את מראהו היהודי משכבר הימים. כשראה האב את מראה בנו, שמח בליבו על כך שגם בסביבתו החדשה הוא מקפיד על מראה יהודי. "והאם אתה מקפיד גם על אורח חיים יהודי" - שאל האב. הבן השיב בביטחון: "בוודאי, אבא. אם אני מתהלך ברחובות ברלין

בלבוש יהודי, מגודל זקן ופאות, אפשר ללמוד מכך על אורח חיי" נחה דעתו של האב, ולאחר חג הפסח נפרד מבנו בלב שלם. כך חזר הדבר על עצמו מידי שנה בשנה. לקראת חג הפסח היה בנו מגדל זקן ופאות, ועם מראהו היהודי היה שב לבית אביו לעשות את הפסח, ולאחריו היה שב לברלין. לימים הוא נשא אישה נכרית וניתק את עצמו לגמרי מעברו. יום אחד קבל הבן מכתב מאביו: "כל שנה אתה בא לבקר אותי, הפעם אני רוצה לבקר אותך בביתך". התחמק הבן בתואנות שונות. חש האב שמשוה לא כשורה. מה עשה? עלה על הרכבת הראשונה לברלין, ובחפתה גמורה הופיע בבית בנו. כשפתחה בעלת הבית הגויה את הדלת. היה בטוח כי זו המשרתת. "היכן בעל הבית?" שאל. כשהופיע בנו מולו חשכו עיניו, והוא נפל מתעלף ארצה

הנמשל ברור מאליו: יעקב אבינו לא ידע משלום בנו וחשש לחייו. ועוד יותר חשש למצבו הרוחני, אמרו לו בניו: "עוד יוסף חי", אך הוא מאן להאמין להם. גם כשהשמיעו בפניו "את כל דברי יוסף" "סימן מסר להם במה היה עוסק כשפרש ממנו, בפרשת עגלה ערופה" - עדיין נתקשה יעקב להאמין להם. שמא כל הסימנים הללו נועדו לכסות על האמת אבל כאשר ראה את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו, אמר: אם יוסף מוכן שאבוא אני לראותו - אות הוא כי שלום לו, ונשאר בדרגתו הרוחנית, ורק אז "ותחי רוח יעקב".

"וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם"

מבאר רש"י: שנתן לו סימנים במה היה עוסק כשפירש ממנו, פרשת עגלה ערופה.

ספר 'דרכי מוסר' מביא שאלה: יש להבין למה מסר יוסף דווקא סימן זה, ולא נקט סימנים אחרים?

והוא משיב על פי סיפור שהיה: מעשה שהיה בוויילנה בזמן הגר"א (יש אומרים שהיה זה עם המהר"ל בפראג): באשה עגונה שבעלה עזב אותה אחר נישואיה, ונעלם מביתו. לאחר שנים רבות בא אדם ואמר שהוא הבעל שנעלם, אף נתן הוא סימנים ברורים היכן הייתה החתונה ומה היה לפרטי פרטים הדמיון היה רב בינו ובין הבעל הנעלם אך עדיין חששה האישה שלא מדובר באותו האדם למרות שידע לפרטי פרטים דברים שהיו בינו לבינה פנו לגאון מוויילנה שיכריע. אמר להם הגאון: "בשבת תביאו אותו לבית הכנסת ושם תאמרו לו שישב במקומו הקבוע שישב בעבר". עשו כדבריו, ולא ידע האיש היכן מקומו. כך נודע שהינו בן-בלייעל שרצה לרמות ולשקר. לפליאתם השיב הגאון: שכל הסימנים שנתן הרמאי אינם ראיה כי יתכן שפגש פעם את הבעל האמיתי ומפיו נודע לו הכול. אבל על דבר שבקדושה, היכן המקום בבית הכנסת, לא נתן דעתו שצריך לברר אצל הבעל, כי הרשע לא יחשוב כלל בענייני קדושה מעצם טבעו

